

Λήμνος

η “ανεμίοεσσα” του Αιγαίου

Κείμενο-φωτό: ΓΚΑΡΟ ΑΓΑΜΠΑΤΙΑΝ

Η Λήμνος είναι το νησί των ανέμων: Εύκολα μπορείς να συμφωνήσεις, διότι φτάνοντας στο λιμάνι της Μύρινας, της πρωτεύουσας του νησιού, η ματιά σου πέφτει ψηλά στο λόφο με το μικρό πευκώνα, «χτενισμένο» από το Βοριά!

Η ποδηλατική εξόρμηση στη Λήμνο διήρκεσε από τις 17 έως τις 20 Ιουνίου. Το ταξίδι με το πλοίο από το Λαύριο για τη Λήμνο είναι μακρύ. Ευτυχώς πραγματοποιείται νύχτα και έτσι οι ώρες περνούν πιο εύκολα. Μετά την τελευταία στάση στον Άγιο Ευστράτιο και ενώ είχε ήδη χαράξει, το νησί άρχισε να διαγράφεται στον ορίζοντα, μια σειρά χαμηλών «υπόλευκων» λόφων, χρωματισμένων από τις πρώτες ακτίνες του Ήλιου. Εξάλλου κατά μια εκδοχή, η ονομασία του προέρχεται από τη φοινικική λέξη λευκή. Στις 7:30, το πλοίο έδωσε επιτέλους στο λιμάνι. Μόλις άνοιξε η μπουκαπόρτα, άρχισαν να κατεβαίνουν βιαστικά οι λιγοστοί τουρίστες, ανακατεμένοι με κάμποσους φαντάρους, αξιωματικούς και στρατονόμους.

Από το λιμάνι, ο παραλιακός δρόμος οδηγεί έπειτα από ένα χιλιόμετρο περίπου στην πόλη της Μύρινας. Το κάστρο της στέκει αγέρωχα ως φύλακας πάνω στον ηφαιστειακό λόφο, χωρίζοντάς την σε δυο τμήματα, τον παλιό «τουρκικό γιαλό» στα νότια και το «ρωμείο» στα βόρεια, όπως ονομαζόταν παλιότερα. Από την πλατεία του Αγίου Νικολάου, κάτω από το κάστρο, ξεκινά ο κεντρικός πεζόδρομος που οδηγεί στη βόρεια συνοικία της πόλης. Στα πλαϊνά του, έχουν στερεωθεί μεταλλικές κλώ-

νες ενωμένες μεταξύ τους με σύρματα, σαν τις απλές στρες των ρούχων, στα οποία αναρριχώνται κληματαριές, δίνοντας πιο φυσικό χρώμα και πολύτιμη σκιά, στο πυκνοδομημένο κέντρο της πόλης. Δεν καθυστέρησα πολύ με βόλτες στα δρομάκια, καθώς, όπως σε κάθε ποδηλατική εξόρμηση, τις πρωτεύουσες των νησιών τις επισκεπτόμουν πάντα στο τέλος. Σε στάση που έκανα στην παραλία του «ρωμείου γιαλού», με έκπληξη διέκρινα στα βορειοδυτικά τον πυραμιδοειδή όγκο του Αγίου Όρους! Παρόλη την υγρασία φαινόταν αρκετά καθαρά. Αναμενόμενο, καθώς η απόστασή του από τη Λήμνο δεν είναι μεγάλη, δεν παύει όμως να εντυπωσιάζει!

Έπειτα από μια ώρα, άφηνα πίσω μου τη Μύρινα με πρώτο σταθμό τον Κάσπακα. Ο δρόμος είναι αρχικά ομαλός και ακολουθεί την ακτογραμμή. Λίγο έξω από την πόλη, στην πρώτη ανηφοριά, μια ποδηλατική ομάδα περίπου είκοσι ξένων τουριστών, φορώντας ποδηλατικά ρούχα με προσπέρασε με ταχύτητα, συντονισμένοι σαν ένα σώμα. Στην επόμενη «κούρμπα» του δρόμου, καθώς περνούσα μια μικρή ρεματιά, προσπέρα σε τη μονάδα παραγωγής ρεύματος της ΔΕΗ. Δυστυχώς μέχρι σήμερα σε πολλά από τα νησιά η παραγωγή ρεύματος γίνεται από εργοστάσια που καίνε πετρελαιοειδή, με ότι συνεπάγεται για τη μόλυνση της ατμόσφαιρας. Σύντομα, μετά από μια γερή ανηφόρα έφτασα στον Κάσπακα που απλώνεται σε απότομη πλαγιά με θέα τον ομώνυμο όρμο. Μια μικρή στάση για νερό και κατηφόρισα ξανά προς τα πεδινά. Προ-

σπέρασα ένα από τα πολλά στρατόπεδα της Λήμνου και έπειτα από κάμποση ώρα έφτασα στον Κορνό. Η κίνηση ήταν υποτυπώδης και δεν βρήκα κάτι αξιοπρόσεκτο. Κάποια στιγμή μόνο πέρασε μια «Καναδέζα», όπως ονομάζονται τα στρατιωτικά τζιπ που προέρχονται από τον Καναδά, ενώ ολιγοστοί κάτοικοι χαλάρωναν στις αυλές των σπιτιών, όσοι δεν δούλευαν δηλαδή στα χωράφια και τα μαντριά -από τα πολλά που υπάρχουν στην ύπαιθρο, είτε στα λίγα μαγαζιά και μπακάλικα. Ωστόσο, έχει ενδιαφέρον η προέλευση του ονόματος του χωριού. Προέρχεται από τη λέξη «κρουνός» λόγω της βρύσης που υπήρχε στο κέντρο του και των άφθονων νερών της περιοχής. Συνέχισα έτσι για τις Σαρδές. Από κάποιο σημείο ψηλότερα, ιδιαίτερη εικόνα δίνουν οι στύλοι της ΔΕΗ, καθώς σαν μια σειρά διασχίζουν τους λόφους με τα σταροχώραφα.

Οι ανηφορίες που συναντάς στο νησί σε μερικά σημεία είναι απαιτητικές αλλά γενικά είναι «γλυκές», καθώς η ψηλότερη κορυφή της Λήμνου φτάνει μόλις τα 470 μέτρα ύψος. Έτσι, εύκολα έφτασα στις Σαρδές. Κατά μια άποψη το όνομα του χωριού προέρχεται από τη λέξη Δειράδες που σημαίνει κορφοβούνια, λόγω της θέσης όπου βρίσκεται. Ωστόσο, δεν σου δίνεται η ανάλογη εντύπωση, καθώς η περιοχή είναι αρκετά επίπεδη στο σημείο αυτό. Η μοναδική στάση που έκανα στις Σαρδές ήταν σε μια βρύση για να ανανεώσω τα αποθέματα νερού. Πραγματικά μου έκανε εντύπωση η αφθονία των τρεχούμενων νερών, παρότι ήταν τέλη Ιουνίου. Αυτό οφείλεται μάλλον όχι

τόσο στο κλίμα που δε φημίζεται για τις έντονες βροχοπτώσεις, αλλά κυρίως στη φύση των πετρωμάτων. Λείπει παντελώς ο διαπερατός σα σφουγγάρι ασβεστόλιθος με αποτέλεσμα τα νερά να μη χάνονται στο υπέδαφος. Έτσι, ενώ τα ορεινά γενικά είναι γυμνά από βλάστηση, στις ρεματιές αντίθετα, αυτή η γυμνή μονοτονία του τοπίου σπάει από συστάδες με λευκές ή πικροδάφνες. Ένα τέτοιο χαρακτηριστικό τοπίο συνάντησα λίγο μετά τις Σαρδές, καθώς κατηφόριζα προς το χωριό Δάφνη. Άλλο χαρακτηριστικό της Λημνιώτικης υπαίθρου είναι ο απίστευτα μεγάλος αριθμός των κουνελιών που συναντάς στο διάβα σου. Πετάνονται μπροστά σου από παντού, σε σημείο να κινδυνεύεις να πέσεις πάνω τους.

Φτάνοντας στη Δάφνη, πήρα το δρόμο για τον Κατάλακκο. Την ονομασία του την οφείλει στο ότι βρίσκεται στο βάθος μιας ρεματιάς (λάκκου) και δε φαίνεται παρά μόνο όταν φτάσεις στο χέλιος του υπερκείμενου ψώματος. Η διαδρομή από τον Κατάλακκο στην παραλία του Γομάτου στις Παχιές Αμμουδιές είναι όμορφη, με αρκετό πράσινο αλλά και μια κατηφόρα - βάλσαμο, που σε ξεκουράζει έπειτα από τόσα ανεβοκατεβάσματα μέσα στη ζέστη.

Λίγο πριν την παραλία του Γομάτου, ένας χωματόδρομος στα αριστερά σε οδηγεί στις «Παχιές Αμμουδιές» μια περιοχή με εκτεταμένες αμμοθίνες, που έχουν δημιουργηθεί από τη διάβρωση των γύρω ψαμμιτικών πετρωμάτων αλλά και τη μεταφορά άμμου από τις ακτές, λόγω των ανέμων. Ο δρόμος αρχικά περνά μέσα από το μικρό ποτάμι του Κατάλακκου και ανηφορίζοντας, οδηγεί έπειτα από δύο χιλιόμετρα στο ενημερωτικό κίосκ στην κορυφή ενός λόφου, γύρω από τον οποίο απλώνεται σε έκταση 70 στρεμμάτων, ο μοναδικός βιότοπος των αμμοθινών. Παραφυάδες των αμμόλοφων αυτών, φτάνουν πέρα μέχρι τη θάλασσα. Οι λοφίσκοι καλύπτονται κυρίως από πικροδάφνες, ασφόδελους και αγριελιές, ενώ παντού στην άμμο δίπλα στους θάμνους υπάρχουν κουνελότρυπες. Η επιφάνεια της άμμου είναι πραγματικά καυτή αλλά λίγα εκατοστά βαθύτερα πρόσεξα ότι ήταν ακόμα αρκετά υγρή, ίσως από τις βροχές της προηγούμενης εβδομάδας. Η ώρα ήταν ήδη 11 και το φως εκτυφλωτικό από την αντανάκλαση στην άμμο. Μόνο νωρίς το πρωί ή το απόγευμα μπορεί ο επισκέπτης να απολαύσει πραγματικά τη βόλτα του σε αυτό το κατά τα άλλα υπέροχο μέρος, καθώς και να τραβήξει ενδιαφέρουσες φωτογραφίες με τις σκιάσεις που δημιουργεί στο έδαφος ο πλάγιος φωτισμός.

Αποφάσισα να κόψω δρόμο διασχίζοντας την ακροθαλασσιά της παραλίας του Γομάτου. Ένα χιλιόμετρο παρακάτω, μια παλιά σκουριασμένη πινακίδα του στρατού απαγόρευε τη φωτογράφιση. Πού ήταν η βάση ή το φυλάκιο; Δεν υπήρχαν παρά μόνο δύο σπίτια με μικρές καλλιέργειες γύρω τους, καταμεσής του ξερότοπου. Σε ένα σημείο της πλαγιάς όμως, ένας σκουριασμένος όγκος που ξεπρόβαλλε από τις αστιβιές μου τράβηξε την προσοχή: ένα άρμα μάχης! Από τον τρόπο που το είχαν στήσει, με κατεύθυνση τη θάλασσα και τις απέναντι τουρκικές ακτές, φαίνεται ότι η περιοχή ήταν τόπος ασκήσεων ή μπορεί να υπήρχε και κάποιο φυλάκιο. Προχωρώντας, ο χωματόδρομος γινόταν όλο και πιο κακοτράχαλος και χρειαζόταν μεγαλύτερη προσοχή καθώς περνούσα με το

βαρύ ποδήλατο τις αυλακώσεις γεμάτες χαλίκια και πέτρες. Συμβουλευόμενος συνεχώς το χάρτη. Να είχα πάει λάθος δρόμο; Ήταν όμως ο μοναδικός και σύμφωνα με το χάρτη συνέχιζε προς την παραλία του Φαλακρού και της Πατιάς. Φτάνοντας στην πρώτη, σε ένα μικρό βάλο κοντά στην παραλία, πρόσεξα κάτι κεφαλάκια που εξείχαν από το νερό. Άλλα ήταν ακίνητα και άλλα διέσχισαν την επιφάνεια από τη μια όχθη στην άλλη ή κρύβονταν στην υδρόφιλη βλάστηση. Ήταν νεροχελώνες! Υπήρχε μεγάλη κινητικότητα, η παρουσία μου τις είχε αναστατώσει. Μόνο μια, η μεγαλύτερη απ' όλες παρέμεινε ακίνητη, μακριά κάτω από τον καυτό ήλιο ο οποίος είχε στεγνώσει το καύκαλο της που εξείχε σα νησίδα από το νερό. Μέσα από το βάλο, εξείχε επίσης και το σκουριασμένο υπόλειμμα μιας περιέργης κατασκευής που θύμιζε κεφαλή οβίδας. Είχε διάμετρο τουλάχιστον 20 εκατοστά και μήκος τουλάχιστον ένα μέτρο... Μήπως ήταν κανένας πύραυλος V1 των Γερμανών; Αστειεύτηκα! Προχωρώντας μέσω ενός μονοπατιού βγήκα σε οργωμένο χωράφι. Δεν υπήρχε δρόμος. Έλεγξα πάλι το χάρτη. Για να έχει περάσει τρακτέρ από δω θα πρέπει να υπάρχει οίγουρα δρόμος! Συνέχισα με τα πόδια καθώς η κλίση του εδάφους ήταν μεγάλη και το χώμα μαλακό. Στα 200 μέτρα βρέθηκα σε ένα κτίσμα, μάλλον αποθήκη. Ορίστε και ο δρόμος! Τώρα μπορούσα να συνεχίσω κανονικά...

Δε θέλω να κουράσω τον αναγνώστη, η διαδρομή μέχρι την παραλία της Πατιάς ήταν ενδιαφέρουσα. Ο δρό-

μος ελίσσεται στις γυμνές ράχες, περνώντας πότε-πότε από χωράφια ή στάνες με όχι και τόσο φιλικά τοσπανόσκυλα, ενώ σε κάποια σημεία συναντάς αραϊή βλάστηση. Η ουσία είναι όμως ότι έπειτα από 50 λεπτά απολάμβανα ένα δροσερό μπάνιο στην ερημική παραλία της Πατιάς. Η αίσθηση ανακούφισης στην κρύα θάλασσα, σε κάνει να ξεχάσεις όλη την ταλαιπωρία και την κούραση και να νιώσεις δυνατός και έτοιμος να αντιμετωπίσεις και τις πιο δύσκολες ανηφόρες. Από τη στιγμή όμως που θα βγεις από τη θάλασσα και η θερμοκρασία του σώματος θα αρχίσει να ανεβαίνει ξανά, επανέρχεται στην πραγματικότητα.

Το δροσερό διάλειμμα τελείωσε, πίσω στο ποδήλατο. Σύντομα βρέθηκα σε διακλάδωση του χωματόδρομου με το χάρτη στο χέρι, όταν εμφανίστηκε ως από μηχανής θεός ένας βοσκός καθάλα σε άλογο και απλοποίησε την κατάσταση. -Για την Αττική ποιον δρόμο να πάρω; Ευθεία από εδώ ή δεξιά στο δρόμο αυτόν ή από εκεί απέναντι; Έπειτα από 40 λεπτά είχα αφήσει πίσω μου τα τελευταία ψώματα και είχα βγει στην πεδιάδα της Αττικής...

Τα τοπία και τα χρώματα θυμίζουν αρκετά τον Έβρο με τα απέραντα σταροχώρα και τους αμπελώνες. Κατά μια άποψη θυμίζει πλάνο ταινιών του Αγγελόπουλου με τα στάρια να ανεμίζουν αέναα στον «παγωμένο» χρόνο. Χωρίς να δώσω ιδιαίτερη σημασία, πέρασα διαδοχικά από τα χωριά Αττική και Καρπάσι και έφτασα στο αεροδρόμιο. Κοιτώντας το χάρτη συνειδητοποιείς ότι βρίσκεσαι στο

1. Στις Παχιές αμμουδιές.

2. Η Μύρινα και το κάστρο της.

3. Η παραλία στο Διαπόρι.

στενότερο σημείο του νησιού, το οποίο έχει πλάτος που δεν ξεπερνά τα 4 χιλιόμετρα, καθώς στα Βόρεια βρίσκεται ο κόλπος της Πουρνιάς και στα νότια ο πολύ μεγαλύτερος περιέλειστος κόλπος του Μούδρου. Ενδιαφέρον έχει επίσης ότι ο λαμμός αυτός χωρίζει το νησί με μια αναλογία 2 προς 1, το δυτικό ορεινό κομμάτι της Λήμνου είναι διπλάσιο του ανατολικού πεδινού. Στο βόρειο άκρο του αεροδρομίου προσπέρασα μια μεγάλη βάση της πολεμικής αεροπορίας στην είσοδο της οποίας έχουν εκθέσει μόνιμα μερικά παλαιά μαχητικά. Κινηθήκα «κυκλωτικά» του αεροδρομίου και «απαγκιστρώθηκα» από τη νοτιοανατολική πλευρά του βγαίνοντας στη μεγάλη ευθεία για τον Μούδρο. Η κωμόπολη αυτή έχει περάσει στην ιστορία από την ομώνυμη ανακωχή που υπογράφηκε μεταξύ των δυνάμεων της Αντάντ και της Οθωμανικής αυτοκρατορίας στις 12 Οκτωβρίου του 1918, με την οποία τερματίστηκαν οι εχθροπραξίες σε αυτό το μέτωπο του Α΄ Παγκοσμίου πολέμου. Νωρίτερα όμως, την εποχή των Βαλκανικών πολέμων, ο ναύαρχος Κουντουριώτης είχε επιλέξει τον Μούδρο ως ναύσταθμο του ελληνικού στόλου ο οποίος επιχειρούσε εναντίον των Τούρκων στα Δαρδανέλλια. Αυτά από τα βιβλία ιστορίας. Τώρα όμως, το μόνο που σκεφτόμουν ήταν ένα καλό γεύμα! Βρήκα ένα εστιατόριο στο λιμάνι της πόλης και διάλεξα μια δροσερή γωνιά. Ύστερα από ένα δώρο, χωρίς να έχω χωνέψει καλά - καλά ακόμα, καθώς έπρεπε να προλάβω τη νύχτα, ξεκίνησα για τον τελικό προορισμό της ημέρας εκείνης: ένα ερημικό ξωκλήσι που είχα βρει στο χάρτη, κάπου έξω από το χωριό Σκανδάλι... στην καλύτερη περίπτωση δηλαδή θα έπρεπε να ψάξω «λίγο» για να το βρω!

Για άλλη μια φορά ποδηλατούσα σε χωματόδρομο, ανηφορικό ανάμεσα σε άγονα υψώματα προς την κατεύθυνση της παραλίας «Χαβούλη». Στο ψηλότερο σημείο έκανα στάση για να παρατηρήσω για τελευταία φορά τον Μούδρο, καθώς και μια μικρή στρατιωτική βάση που μόλις είχα προσπεράσει, αποτελούμενη από μακρόστενους αποθηκευτικούς χώρους (baraks) καλυμμένους με χώμα για λόγους προστασίας και απόκρυψης. Τέτοια ώρα είχαν μείνει μόνο κάποιοι φαντάροι, σκοποί που βαριεστημένα, με βήμα αργό, κατευθύνονταν από σκοπιά σε σκοπιά και από αποθήκη σε αποθήκη. Προσπέρασα και την παραλία Χαβούλη, πέρασα άλλη μια ράχη ... και βρέθηκα κάπου στο... Τέξας! Η πραγματικότητα είναι ότι φτάνοντας στα ισώματα της περιοχής Σκιδιού, το ερημικό τοπίο και η φτωχή θαμνώδης βλάστηση σου δίνει αυτήν την εντύπωση. Κάποιος παρατηρητικός επίσης θα προσέξει την ιδιαίτερη προοπτική του δρόμου, ο οποίος χάνεται «κιματιστά» στον ορίζοντα συνοδευόμενος από τις ξύλινες κολώνες της ΔΕΗ. Κάπου εκεί στο βάθος επίσης, προς την πλευρά της θάλασσας διέκρινα και το ξωκλήσι, τον τελικό προορισμό της ημέρας εκείνης.

Ο ήλιος κόντευε να αγγίξει τον ορίζοντα πια όταν έφτασα στο ξωκλήσι - την ονομασία του οποίου αγνώστος, ας με συγχωρέσει ο άγιος! - και ταχτοποιήθηκα. Τράβηξα μερικές φωτογραφίες και αφέθηκα να παρατηρώ τον ήλιο να χάνεται πίσω από τα βουνά. Η εικόνα ήταν μαγική. Μπροστά μου απλωνόταν ο κόλπος του Μούδρου, ακυμάτιστος και γαλαζωπός από το λυκόφως. Στο βάθος τα βουνά της Δυτικής Λήμνου, ανέδιδαν μια μεγαλοπρέπεια, αν και κάπως δυσανάλογη για το χαμηλό τους ύψος. Ίσως οι εκτεταμένες πεδινές εκτάσεις και η απουσία κάποιου ψηλού βουνού, να δίνουν αυτήν την εντύπωση, ιδιαίτερα στα υψώματα που βρίσκονται σε σχετικά μακρινή απόσταση αλλά που διακρίνονται καθαρά. Είναι σαν ένα παιχνίδι της προοπτικής. Για παράδειγμα, η απότομη κωνική κορυφή του Γ.ρ. Ηλία -ύψους μόλις 356 μέτρων- έδινε εκείνη τη στιγμή την ψευδαίσθηση ψηλού «όρους»... Μέχρι αργά το βράδυ, καθισμένος στην αυλή του ξωκλησιού κάτω

από το ημίφως της Σελήνης, απολάμβανα τη θέα του κόλπου. Το φως ήταν τόσο έντονο (σε τέσσερις μέρες θα είχε πανσέληνο) που η θάλασσα έλαμπε, ενώ στο βάθος αχνά διακρίνονταν η «σιλουέτα» του Άη Στράτη... Η νύχτα ήταν πολύ ήσυχη. Και οι ώρες πέρασαν γλυκά, ο ήλιος ανέτειλε, ημέρα Τετάρτη, 19 Ιουνίου...

Είναι από τις λίγες φορές που ζηπνάς, παρατηρείς το όμορφο τοπίο γύρω σου και τη γαλήνια αίσθηση που αναδίδει και νιώθεις πολύ τυχερός που έχεις τη δυνατότητα να πραγματοποιήσεις τέτοιου είδους εξορμήσεις!

Καινούργια μέρα, νέο ξεκίνημα από τον κεντρικό χωματόδρομο για το Σκανδάλι, αυτόν με τις κολώνες της ΔΕΗ... Σύντομα, χάθηκε πίσω μου ο κόλπος του Μούδρου ενώ μπροστά μου φάνηκε το Αιγαίο, όπως και τα πρώτα σπίτια του χωριού. Το Σκανδάλι, σύμφωνα με βυζαντινή παράδοση, ιδρύθηκε από τον Σκανδάλιο, ηγούμενο μοναστηριού της περιοχής. Μια πιο ενδιαφέρουσα παραλλαγή της όμως, αναφέρει ότι κάποτε εγκαταστάθηκε σ' αυτό κάποιος Ξενομερήτης, ο οποίος κατάφερε με απανωτές ραδιοургίες να ηγμενουέσει και να γίνει προύχοντας. Έτσι, λόγω του σκανδαίου που είχε διαπραχθεί ονομάστηκε Σκανδάλι! Κάνοντας ένα σύντομο πέρασμα από τα δρομάκια του, μου δόθηκε η εντύπωση ενός όχι και τόσο ανεπτυγμένου οικισμού. Δεν υπάρχει οργανωμένο κέντρο με μαγαζιά και εστιατόρια ή τουλάχιστον δεν είχα την τύχη να το συναντήσω! Ωσάν το χωριό να είναι μια μεγάλη γειτονιά... Όλα σχεδόν τα σπίτια είναι παλιά, μονώ-

ροφα και κεραμοσκεπάστα, πολλά με τη χαρακτηριστική λιμνιώτικη αρχιτεκτονική. Υπάρχει επίσης αρκετό πράσινο κάνοντας έτσι το χωριό μια μικρή οάση στη «γυμνή» απεραντοσύνη της περιοχής.

Δεν είχε περάσει πολύ ώρα και είχα ήδη αφήσει πίσω μου το Σκανδάλι κατευθυνόμενος αυτή τη φορά προς την Πολιόχνη. Λίγο μετά τη Φισίνη, συνάντησα διασταύρωση με ταμπέλα προς τους «πύργους Φισίνης». Στο βάθος πάνω στη ράχη διέκρινα δύο εξάρσεις, υψώματα τα οποία πιθανόν να είναι τα υπολείμματα των εν λόγω πύργων. Δεν έκανα τον κόπο να το εξακριβώσω και προχώρησα.

Καθώς στέκεσαι πάνω στο ύψωμα της Πολιόχνης και παρατηρείς την ανασκαμμένη έκτασή της, με τα τοιχεία των βάσεων των κτισμάτων και τους στενούς διαδρόμους να ξεπροβάλλουν στην επιφάνεια του εδάφους, δυσκολεύεσαι να πιστέψεις ότι αυτή η αρχαία πόλη είχε τόσο λαμπρό παρελθόν, συγκρίσιμο σχεδόν με της Τροίας. Αρχικά ήταν ένας νεολιθικός οικισμός, ο οποίος αναπτύχθηκε σε αξιόλογο εμπορικό και πολιτισμικό κέντρο. Τα πρώτα ευρήματα ανάγονται από το 3200 π.Χ. και είναι ωσειδή καλύβια. Με το πέρασμα των αιώνων, η αρχιτεκτονική γίνεται πιο σύνθετη: κατασκευάζονται δημόσιοι χώροι, υπόνομοι, μέγαρα, αποθήκες, οι οικίες είναι μεγαλύτερες, ενώ χτίζεται και οχυρωματικό τείχος. Τελικά, η πόλη καταστρέφεται οριστικά περίπου το 1300 π.Χ., μάλλον από σεισμό. Το όνομά της εξάλλου συνηγορεί σε τέτοιο γεγο-

νός, καθώς κατά μια εκδοχή προέρχεται από τις λέξεις πόλις και χῶα, δηλαδή θαμμένη πόλη. Κατά τη δεύτερη εκδοχή, προέρχεται από τις λέξεις πόλις και χώνη (χρόνη, καμίνι), δηλαδή το καμίνι της πόλης, το μέρος όπου καταργάζονταν τα μέταλλα.

Φτάνοντας στις παρυφές του χωριού Καμίνια, λίγα χιλιόμετρα από την Πολιόχνη, πήρα το χωματόδρομο για τη Χορταρόλιμνη, μια βαλτώδη λίμνη, η οποία το καλοκαίρι αποστραγγίζεται και μετατρέπεται σε απέραντο λιβάδι με τις αγελάδες να βόσκουν ελεύθερες... Έχει ενδιαφέρον μια μελέτη, σύμφωνα με την οποία λόγω της κίνησης των τεκτονικών πλακών η ανατολική Λήμιος ανυψώνεται, με αποτέλεσμα οι δύο λίμνες της περιοχής, η Χορταρόλιμνη και η Αλυκή, να αποστραγγίζονται σιγά-σιγά προς την κοντινή θάλασσα.

Ο δρόμος τραβερσάρε τις βορειοδυτικές πλαγιές των υψωμάτων των Καμινίων και του Ρουσοπουλίου και χάνεται στη χορταριασμένη έκταση της λίμνης. Προσπάθησα να μη χάσω το αμυδρό ίχνος του, ενώ προχωρώντας έβγαινα σε διάφορες διασταυρώσεις. Η μονοτονία του τοπίου και οι ελκυστικές ανύπαρκτοι σχεδόν δρόμοι με μπερδευαν, έτσι ώστε να έχω παγιδευτεί σε έναν «α-όρατο λαβύρινθο» κάνοντας κύκλους. Με λίγη υπομονή όμως και κρατώντας σταθερή κατεύθυνση βγήκα επιτέλους στην κεντρική οδό αεροδρομίου-Πλάκας και μετά εύκολα έφτασα στο χωριό Κοντοπούλι. Σύντομη στάση και έπειτα πάλι από χωματόδρομο, προς τον αρχαιολογικό χώρο της Ηφαιστίας.

Η Ηφαιστία ήταν η δεύτερη κύρια πόλη της Λήμιου μετά την Πολιόχνη. Το όνομά της προέρχεται από το θεό προστάτη της τον Ήφαιστο και κατοικήθηκε μεταξύ 1000 π.Χ. και 1000 μ.Χ. Οι ανασκαφές έφεραν στο φως αρκετά ευρήματα μεταξύ των οποίων τα ανάκτορα, τα λουτρά, το ιερό της «Μεγάλης θεάς της Λήμιου», καθώς και ένα εντυπωσιακό θέατρο της Ελληνιστικής εποχής. Τα ευρήματα βρίσκονται διασκορπισμένα σε μεγάλη έκταση, πάνω στο λόφο της χερσονήσου της Παλαιόπολης, όπως ονομάζεται η περιοχή. Σήμερα, σύμφωνα με την υπεύθυνη του χώρου, ανασκάπτονται τα μυκηναϊκά τείχη που ανακαλύφθηκαν 400 μέτρα μακριά από το αρχαίο θέατρο.

Με σκοπό να φτάσω το συντομότερο δυνατόν στο ιερό των Καβείρων διάλεξα την παραλιακή διαδρομή η οποία διατρέχει τον όρμο Τηγάνη, που ίσως να λέγεται έτσι λόγω του σχήματός του. Ο χωματόδρομος είναι βαθύς κατά το μεγαλύτερο μέρος του εκτός από ένα σημείο στο οποίο είναι κυριολεκτικά θαμμένος στην άμμο που μεταφέρει αδιάκοπα ο Βοριάς. Καθ' όλη τη διαδρομή την

προσοχή σου τραβά ένα μεγάλο ξενοδοχειακό συγκρότημα που θυμίζει μικρό εξοχικό οικισμό, του νέο-ελληνικού οικιστικού μοντέλου ανάπτυξης με υπέρμετρη χρήση τσιμέντου. Ήταν τέτοια η εντύπωση αρχικά, που μάτια έψαχνα στο χάρτη το στίγμα του «οικισμού αυτού». Αργότερα, περνώντας από κοντά, συνειδητοποίησα ότι έχει εγκαταλειφθεί εδώ και αρκετά χρόνια και ένα μεγάλο κομμάτι της ξυλινής στέγης έχει καταρρεύσει. Ο φύλακας του αρχαιολογικού χώρου των Καβείρων ανέφερε χαρακτηριστικά ότι «όλη η ιστορία ήταν για τις επιδοτήσεις. Φάγανε όσα λεφτά μπορούσαν, το λειτουργήσαν για κάνα δύο χρόνια και το εγκατέλειψαν στη μοίρα τους». Τώρα στέκει ληληλατημένο πλήρως, σύμβολο της νεοελληνικής νοστορπιάς της «αρπαχτής».

Αξίζει να αναφέρουμε κάποια ιστορικά και μυθολογικά στοιχεία για το ιερό. Σύμφωνα με τη μυθολογία, ο Δίας σε διαμάχη με την Ήρα, πέταξε το γιο του Ήφαιστο από τον Όλυμπο στη Λήμινο. Έτσι, ο Ήφαιστος εγκατέστησε το εργαστήριό του εκεί και δίδαξε την τέχνη της μεταλλουργίας στους κατοίκους. Το ιερό ήταν αφιερωμένο στη λατρεία των Καβείρων, παιδιών της Καβειρώς και του Ηφαίστου, οι οποίοι ήταν δαίμονες της φωτιάς, της μεταλλουργίας, της γονιμότητας, του κρασιού και της θάλασσας. Η λατρεία τους συνδέεται με τους Πελασγούς, που εγκαταστάθηκαν στα νησιά του βορείου Αιγαίου. Γι' αυτό και δεν απαντάται μόνο στη Λήμινο, αλλά και στη Σαμοθράκη, τη Λέσβο ακόμα και στη Δήλο. Σύμφωνα με τους αρχαιολόγους, το ιερό ενδεχομένως να ήταν το πρώτο τελεστήριο στον ελληνικό χώρο. Στις τελετές λάμβαναν μέρος μόνο οι μνημόνοι, μεταξύ των οποίων ήταν και η Ολυμπιάς, η μητέρα του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Ακόμα, κατά τη διάρκεια των μυστηρίων υπήρχε το έθιμο να σβήνουν όλες τις φωτιές στο νησί και με ένα ιερό πλοίο να φέρνουν νέο φως από τη Δήλο.

Δίπλα στο φυλάκιο του αρχαιολογικού χώρου, υπάρχει μικρό μονοπάτι που οδηγεί χαμηλά στην απότομη ακτή, όπου βρίσκεται η σπηλιά του Φιλοκλήτη. Έχει δυο εισόδους, η μια απ' αυτές θαλάσσια. Σύμφωνα με το μύθο, οι Αχαιοί στην εκστρατεία τους προς την Τροία, εγκατέλειψαν στο νησί το Φιλοκλήτη, τον οποίο είχε δαγκώσει φίδι (Υδρα) του ναού της θεάς Χρύσης.

Θεραπεύτηκε χάρη στις φαρμακευτικές ιδιότητες της «Λημνιάς Γης», ένα είδος πηλού που εξορύσσονταν από την αρχαιότητα στο νησί, το οποίο του πρόσφεραν οι ιερείς του ναού του Ηφαίστου. Ύστερα από 12 χρόνια, ο Οδυσσεύς επέστρεψε και τον πήρε μαζί του, διότι σύμφωνα με τους χρησμούς του μάντη Έλενου, μόνο με τα όπλα

του (το τόξο και τα βέλη του Ηρακλή) θα μπορούσαν οι Αχαιοί να καταλάβουν την Τροία.

Επίσης, στο ιερό είχα την ευκαιρία να γνωρίσω και τον ίδιο το... Φιλοκλήτη, το ζωηρό και χαδιάρη γάτο που υποδέχεται με νάζι τους τουρίστες!

Ντάλα μεσημέρι, ανηφόρια για άλλη μια φορά στις πλαγιές και προτού προχωρήσω, πέρασα από το ερειπωμένο ξενοδοχείο, καθώς σε τέτοια μέρη νοιώθω να ξυπνά μέσα μου το ένστικτο του αυτόπτη-εξερευνητή σε σκηνηκό καταστροφή! Αμέσως μετά, μέσω ενός χωματόδρομου, έκοψα κατ' ευθείαν για την Πλάκα. Το τοπίο γύρω είναι άγονο, με σκρόπια χωράφια και στάνες. Στο βάθος, διακρίνονταν καθαρά πια η Σαμοθράκη και το εντυπωσιακό βουνό της το όρος Σιάς, ενώ ανατολικότερα η πολύ χαμηλότερη Ήμβρος. Ακόμα και η περιοχή της Τροίας στην Τουρκία φαίνονταν αμυδρά. Η Πλάκα, όπως και το βορειοανατολικό ακρωτήριο της Λήμιου που βρίσκεται σε κοντινή απόσταση οφείλουν το όνομά τους στα πλακάδη πετρώματα της περιοχής. Φτάνοντας στο κέντρο του χωριού έκανα έναν κύκλο γύρω από την εκκλησία της, ένα συμβολικό «γύρο του θριάμβου» και πήρα τον κεντρικό δρόμο της προς το Κοντοπούλι με σκοπό να φτάσω στα Τσιμάνδρια πριν νυχτώσει. Λίγο πριν κατηφορίσω για το χωριό Παναγιά, απασθανίτισα με το φακό μου την πανοραμική θέ του κάμπου της Αλυκής, της αλυμής λίμνης δίπλα στη θάλασσα, η οποία στα μέσα του καλοκαιριού αποξηραίνεται και μετατρέπεται σε μια μεγάλη «αλυκή». Προς το παρόν, ίσως λόγω των αυξημένων βροχοπτώσεων, θύμιζε έναν εκτεταμένο βάλτο.

Προσπέρασα για άλλη μια φορά το Κοντοπούλι και στο ύψος του Κότσινα, πέρασα από χαρακτηριστικό αραιό δάσος βελανιδιάς. Έφτασα σύντομα στο χωριό Βάρος ολοκληρώνοντας έτσι το γύρο της ανατολικής Λήμιου και κατηφόρισα προς το αεροδρόμιο με κατεύθυνση τον Κοντιά. Με ταχύτητα κατά μέσο όρο 25-30 χιλιομέτρων την ώρα διέτρεξα όλη την πεδινή έκταση από το αεροδρόμιο έως Λιβαδοχώρι. Από εκεί έστριψα προς το χωριό Καλλιθέα και σταμάτησα για γεύμα στη Νέα Κούταλη. Στο εστιατόριο πρόσεξα με ενδιαφέρον ένα jukebox της πα-

4. Το σπήλαιο του Φιλοκλήτη.

5. Το ιερό των Καβείρων.

6. Τοπίο στο Διαπόρι.

λιάς αμερικανικής εταιρίας κατασκευής μουσικών οργάνων Wurliizer. Όπως ανέφερε ο ιδιοκτήτης του, αν επιδιορθωθεί η μικρή βλάβη που έχει μπορεί να λειτουργήσει. Οι θυρίδες του ήταν γεμάτες με μικρούς δίσκους βινυλίου. Στον δε πίνακα με το ευρετήριο, παρελαύνουν πολλοί παλιοί και σύγχρονοι λαϊκοί τραγουδιστές και συνθέτες, από τον Καζαντζήδη, τον Μπιθικώτση και τη Σωτηρία Μπέλλου, μέχρι και τον Κόκκοτα!

Ήταν αργά πια το απόγευμα όταν άφησα το εστιατόριο και το «μουσικό κουτί». Η απόσταση όμως μέχρι το Διαπόρι όπου σκόπευα να μείνω για το βράδυ δεν ήταν μεγάλη, γι' αυτό αποφάσισα να συνεχίσω με πιο χαλαρούς ρυθμούς. Προσπέρασα άλλα δύο χωριά, το Πεδινό και το Πορτιανό και στην επόμενη διασταύρωση πήρα έναν υπέροχο δρόμο με λεύκες, με κατεύθυνση προς τα Τσιμάνδρια. Το όνομα του χωριού προέρχεται από παραφθορά της φράσης «στ'ς μάνδρες», δηλαδή τα μαντριά της περιοχής που ανήκαν επί Βυζαντίου στο μετόχι της Μεγίστης Λαύρας του Αγίου Όρους. Προχωρώντας νοτιότερα, κατέληξα στην ιστορική τοποθεσία «Διαπόρι», το στενό της χερσονήσου του Φακού, όπου αρχικά το 1912 αποβιβάστηκε το ελληνικό εκστρατευτικό σώμα και απελευθέρωσε το νησί από τους Τούρκους, ενώ το φθινόπωρο του 1944 αποβιβάστηκε ο Ιερός Λόχος και τερμάτισε τη γερμανική κατοχή. Περνώντας το στενό βρέθηκα για άλλη μια φορά στο τόσο χαρακτηριστικό Λημνιώτικο τοπίο των λιβαδιών στα χρώματα του «χρυσού». Κάπου εκεί στο βάθος των λιβαδιών, κοντά στη θάλασσα, διέκρινα και το εκκλησάκι των Αγίων Θεοδώρων όπου θα διανυκτέρευα.

Αραγμένος πια στη σκεπαστή αυλή του ξωκλήσιου απέμεινα να ρεμβάζω την ήρεμη θάλασσα και τα χαμηλά κορφοβούνια της ενδοχώρας. Οι σιλουέτες τους διαγράφονταν μυστηριώδως καθώς άρχιζαν να χάνονται σιγά - σιγά στο αδύναμο φως του σούρουπου. Ένα όμορφο χαλαρό τελείωμα μιας δραστηριότητας ημέρας...

Το επόμενο πρωινό, η ατμόσφαιρα ήταν αξιοσημείωτα διαυγής λόγω του βροιά ο οποίος είχε ενισχυθεί την προηγούμενη νύχτα. Το τοπίο είχε μεταμορφωθεί τελείως. Η διάφανη λαμπρότητα των χρωμάτων και το καθαρό των βουνών δημιουργούσαν έναν υπέροχο ζωγραφικό πίνακα. Η ζέση όμως ήταν αισθητή ήδη από τις εφτά, γι' αυτό δεν άργησα να αφήσω το «καταφύγιό» μου. Πάλι πίσω στο Διαπόρι και από εκεί προς τον Κορνό, ένα όμορφο χωριό «χωμένο» ανάμεσα στους λόφους. Σε στάση που έκανα σε μπακαλίκιο, άνοιξα συζήτηση με την ιδιοκτήτρια, η οποία καθώς ήταν ακόμα πολύ νωρίς, δεν είχε δουλειά. Μιλήσαμε για διάφορα θέματα σχετικά με το νησί. Στο τέλος ανέφερε ότι γνωρίζει δύο οικογένειες Αρμενίων, η μια μένει στη Μύρινα και η άλλη σε ένα κοντινό χωριό, το Πλατύ. Κατά τα άλλα, οι Αρμένιοι αυτοί πιθανώς να είναι από τους ελάχιστους της Λήμνου, ίσως και οι μοναδικοί... Από το κέντρο του Κορνού, πέρασα δίπλα από ένα συγκρότημα αναπαλαιωμένων ανεμόμυλων και συνέχισα προς την παραλία του Νεβγάτι.

Από την παραλία είχα σκοπό να πεζοπορήσω προς την Παναγία την Κακαβιώτισσα, ένα ξωκλήσι σε όμορφη τοποθεσία πάνω στο βουνό. Άφησα το ποδήλατο σε ένα παραλιακό ξενοδοχείο και ακολουθώντας τις οδηγίες του ξενοδόχου, πήρα το δρόμο προς το βουνό.

Αρχικά, μέσω ενός χωματόδρομου διασχίζεις την πεδινή έκταση μέχρι έναν μικρό ταμειυτήρα νερού, άδειο πια λόγω εποχής. Από εκεί, ανηφορίζοντας σε οδηγεί σύντομα σε μαντρί, στην άκρη μικρού πλατώματος, όπου και σταματά. Η κορυφή της Κακαβιώτισσας ορθώνεται μπροστά σου.

Από εδώ ένα μικρό μονοπάτι τραβερσάρε την εντυπωσιακή της κόψη με τα ηφαιστειακά μυτίκια και σε βγάξει σε μικρό οροπέδιο. Στο σημείο αυτό συγκλίνει το μονοπάτι που έρχεται από την κατεύθυνση της Μύρινας. Λίγο πιο πέρα, διακρίνεται η πετρόχτιστη σκάλα που σκαρφαλώνει στα βράχια μέχρι το εκκλησάκι. Ανεβαίνοντας και το τελευταίο σκαλοπάτι φτάνεις σε μεγάλο κίλωμα του ηφαιστειακού βράχου, σκαμμένο από την αιολική διάβρωση. Στο κέντρο του ακριβώς βρίσκεται η Παναγία η Κακαβιώτισσα... Το εκκλησάκι έχει άλλη μια ιδιαιτερότητα: δεν έχει σκεπή! Είναι χτισμένο με ένα περιμετρικό τείχος ύψους 1,5 - 2 μέτρων, το οποίο περικλείει το ιερό και το χώρο των πιστών. Δεν πέρασε και πολύ ώρα, όταν έφτασε και ένα μεσήλικο ζευγάρι τουριστών από την Αυστρία. Η γυναίκα μάλιστα γνώριζε αρκετά καλά τα ελληνικά. «Έχετε ταξιδέψει πολλές φορές στην Ελλάδα;». «Ναι, αλλά τα ελληνικά τα έχω μάθει στην Αυστρία, έχω παρακολουθήσει μαθήματα» απάντησε. Κατεβαίνοντας, συνάντησα άλλη μια μεγαλύτερη παρέα ξένων τουριστών. «Ορίστε που οι ξένοι έρχονται καλά ενημερωμένοι και πρόθυμοι να ανακαλύψουν τέτοιες όμορφες τοποθεσίες!». Η επιστροφή έγινε κατά ένα μέρος από διαφορετική διαδρομή και έπειτα από 45 λεπτά απολάμβανα ένα δροσερό μπάτιο στην παραλία του Νεβγάτι.

Το τελευταίο κομμάτι της διαδρομής ήταν περισσότερο «διαδραστικό», απλά να φτάσω στη Μύρινα και να ολοκληρώσω έτσι το γύρο. Προσπέρασα δύο χωριά, το

Θάνος και το Πλατύ και σύντομα βρέθηκα στο κέντρο της πόλης, στη χαρακτηριστική πλατεία του Αγίου Νικολάου...

Η πρωτεύουσα οφείλει το όνομά της στη Μύρινα, κόρη του βασιλιά της Ιωλκού Κρηθέα και σύζυγο του Θόαντα, του πρώτου βασιλιά της Λήμνου. Ο Θόας ήταν γιος του θεού Διονύσου και της Αριάδνης, στρατηγός των κρητικών που κατέλαβαν το νησί. Αυτό συνέβη κατά τον 12ο ή 13ο αιώνα π.Χ. Το αρχικό κάστρο χτίστηκε από τους Μινύες σε θέση παλιότερου νεολιθικού οικισμού. Το σημερινό όμως κάστρο χτίστηκε το 1186 από τον Ανδρόνικο Α΄ Κομνηνό. Επισκευάστηκε κατά τα έτη 1207-1214 από το Φιλόκαλο Navigajoso, το 1361 από τον Ιωάννη Ε΄ Παλαιολόγο, το 1477 από τους Ενετούς και στα τέλη του 16ου αιώνα από τους Τούρκους. Η πόλη διατήρησε το όνομά της μέχρι τον 12ο αιώνα, οπότε επικράτησε η ονομασία Παλαιόκαστρον, (σε αντιδιαστολή με το νεότερο κάστρο του Κότσινου), ενώ αργότερα τον 18ο αιώνα, απλοποιήθηκε σε Κάστρον. Το 1955 μετονομάστηκε οριστικά σε Μύρινα. Στους βυζαντινούς χρόνους η πόλη είχε δεύτερη θέση μετά την Ηφαιστία και αργότερα τον Κότσινο, ενώ ύστερα από τον ενετοτουρκικό πόλεμο του 1645-1662 ξανάγινε πρωτεύουσα του νησιού. Με την τουρκική κατάκτηση και την εγκατάσταση φρουράς στο κάστρο άρχισε να αναπτύσσεται ο «τούρκικος γιάλλος», στην περιοχή όπου σήμερα βρίσκεται το παλιό λιμάνι και η πλατεία του Αγίου Νικολάου, ενώ οι Έλληνες άρχισαν να εγκαθίστανται στη βόρεια πλευρά του κάστρου, στο «ρωμαϊκό για-

λό» ή «Βαρούσι» (από το τουρκικό varosh = προάστιο). Αξίζει να σημειωθεί, ότι από τον 19ο αιώνα στο Βαρούσι χτίστηκαν εντυπωσιακά αρχοντικά, τα περισσότερα από τα οποία σώζονται μέχρι σήμερα.

Θέλοντας να ανέβω στο κάστρο, χώθηκα στο πρώτο στενό που συνάντησα. Βγήκα σχεδόν αμέσως σε αδιέξοδο, αλλά έτσι είχα την ευκαιρία να ανακαλύψω το Οθωμανικό τζαμί. Είναι χτισμένο με τετράγωνες γκριζες ηφαιστειακές πέτρες, θυμίζοντας τα κτίρια της Αρμενίας, στα οποία χρησιμοποιείται, αντί τούβλων, η ηφαιστειακή πέτρα «τόφος». Τα τοξοειδή παράθυρα και οι πόρτες του είναι σφραγισμένα με μεταλλικές πλάκες, σκουριασμένες από την πολυκαιρία, ενώ ο μιναρές έχει γκρεμιστεί. Πλησιάζοντας περισσότερο διέκρινα πάνω από μια πόρτα μια μαρμάρινη οθωμανική επιγραφή. Το τζαμί θα πρέπει να είναι πολύ παλιό, καθώς σε σκίτσο του 1816 διακρίνεται ο μιναρές του.

Από τα τελευταία σπίτια της πόλης, ένα πολύ ανηφορικό δρομάκι σε οδηγεί στην πύλη του κάστρου. Αρχικά δεν τη διακρίνεις, καθώς το δρομάκι ελίσσεται ανάμεσα στα ψηλά τείχη. Εισερχόμενος στο αχανές εσωτερικό του, μπορείς να στρίψεις δεξιά, προς τον κοντινότερο προμαχώνα και να απολαύσεις το πανόραμα της πόλης. Ανεβαίνοντας ψηλότερα, φτάνεις στην ακρόπολη όπου έχει στηθεί η ελληνική σημαία -θεματοφύλακας του κράτους σε αυτήν την ακριτική περιοχή της χώρας. Να και μια όμορφη έκπληξη! Δύο ελάφια, ξαφνιασμένα από την παρουσία μου, εξαφανίστηκαν στη στροφή μιας πύλης. Τι πρωτότυπη ιδέα να «εμπλουτίσουν» την πανίδα του κάστρου με αυτόν τον τρόπο! Αργότερα, βρήκα την ευκαιρία να τα πλησιάσω με προσοχή και να τα φωτογραφίσω.

Με αυτόν τον ανέλπιστο τρόπο έκλεισε και το κεφάλαιο «Λήμνος». Κατηφόρισα πάλι πίσω στην πλατεία, έκανα μια γύρα με το ποδήλατο προς το Βαρούσι και προχώρησα αργά προς το λιμάνι, καθώς το πλοίο φάνηκε στο Βορρά, ερχόμενο από την Καβάλα, στο ίδιο σημείο όπου τρεις μέρες πριν το παρατηρούσα να πλέει προς την αντίθετη κατεύθυνση.

7. Στο Σκανδάλι.

8. Προς τα Τσιμάνδρια.

9. Στο κάστρο της Μύρινας.

**Είσαι γεννημένος
καγιάκερ**

ΕΛΑ ΝΑ ΣΤΟ ΑΠΟΔΕΙΞΟΥΜΕ!!!!

Υπεύθυνος: Γιάννης Χοϊτζέβας www.kayakmetavasi.gr info@kayakmetavasi.gr τηλ: 6944 656 029 [facebook.com/kayakmetavasi](https://www.facebook.com/kayakmetavasi)

ΚΑΥΑΚ (αρχαίων μέσου ειδικού προχωρημένων experts, playboat, ιδιαίτερα οιο εξαιρετικό κ.α)

ΣΧΟΛΕΣ ΔΙΑΣΩΣΗΣ ορεινών νερών της **Rescue 3 International**

ΣΧΟΛΕΣ ΟΔΗΓΩΝ RAFTING & πιστοποίησης της Διεθνούς Ομοσπονδίας rafting